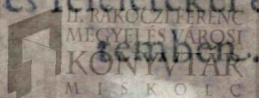

A⁷ VRNAK SZENT
WACSORA-
IAROL VALO
REOVID INTES AZ
SZENT PAL APOSTOL
TANITASA SZE-
RENT.

Egynéhány szükséges kérdésekkel
és feleletekkel egye-

remben.

IRATTATOT,

ALVINCI PETER
ALTAL.

NYO *Salmator* ATTA *1785*

SAN, *1785*

Nicolaus Mollerus.

BETLEN GA- BORNAK, ISTEN

KEGYELMEBEOL MAGYAR,
TOT, HORVAT &c. ORSZA-
GOKNAK VALASZTOT KYRALYA-
NAK, ERDELY ORSZAGANAK Fe-
jedelmének, és Székelyek Ispánnyanak,
mint Kegyelmes Vranak, Istentől
ez világon Csendes Bekeséges

Birodalmat, az követke-
zen dőn, örök bodag-
ságot kívá

Ez elő három eszten-
kegyelmes V-
rá, ked kegyel-
mes tácsolattyára,
az Vrnak szentléges
vacsorájáról, Christ⁹

Vrunk szét szerzése szerént, az mely
rövid Tractátust, együgyü értele-

móveállya, hogy tutorsága és daj-
kálkodása alatt, az ő igaz Anya-
szentegyháza, épülhes-
sen. Amen.

Callan 26. April.

Anno 1622.

Fels. alázatos Caplannya,

Alvinci Peter.

MECSELYES VÁROS.

IRKÖNYVTÁR

NY. 1. S. K. 611. 2.

midőn az Corinthusbeliek, az Aposto-
lok közöt valogatast tévén, kí egyiket
ki másikat ismeri vala, mesterének,
mondvan, *En Pálé vagyok én Apollóé, én Ce-
phasé Dorgállya őket, mondvan: Pál feszit-
tette meg, érettetek? avagy Pál nevébe keresz-
telkettek meg?* Mint ha mondotta volna:
Senkihez nem kel ragaszkodni, az üdvös-
ség dolgában, senki nevét nem kel vilé-
ni, senki tudományát nem kel követni,
hanem csak az ki meg feszítettet éret-
tünk, és az ki nek nevébe meg keresz-
telkedtünk. Ezt commendálá egyedül az
Atya Isten, hogy halgassuk. Ez egyedül
az mi tanító Doctorunk, az mint ő maga
mondá: *Ne nevezétek magatokat Mesterek-
nek, mert egy az ú Mestertek. Eo egyedül az
igaz Anyaszenteg, azaz: ak feje, azt mód-
gya szét Pál. Valaki az értennek tudomá-
nyától különböző értelemel tanít, az
hitnek valamellyik ágazattyárol, ha-
angyal volnais átkozot le-
gyen, azt mondgya*

szent Pál.

1. Cor. 1. 12.

1. Cor. 1. 12.

Matth. 17.

Matth. 23. 8.

Matth. 23. 8.

Eph. 5.

Galas. 3. 2.

AZ

gesen élnünk. Sőt aztis mi legyen az Vr
vacforájának, igaz Ceremoniája és va-
losága.

RESZEK.

R End szerént pedighlen iméz három
dolgok vadnak ez ighékbē. I. Miért
és miről feddi az Corinthusbelieket: Mely
feddődése mind az által igen mértékletes,
mert megh jelenti hogy nem mod nél-
kül indult az feddődésre hanē hallomás-
bol, Továbba az hallg másnak, sen: adot
épen helt hanem csak részből. Végezetre
okat adgya mért adot helt, az hallásnak,
mert ugymond, az kövnyölés szerént
zükséghez szakadásnak lenni, hogy az
igaz kerél tének nyilván valok legye-
nek.

II. Megh mutattya az Apostol mint
kellesték üdvösségesen élni az Vrnak szc
vacforájával: Tudni illik az mint, és az
minémü értelemel, önön maga Idvözi-
tónk szerfzette.

III. Nagy szép intést tetzen az Apo-
stol, és tanit arról mint kellesték az Vrnak

tak vala az szent Pálnak, az mint ezen le-
 vélből ide felki tetczik, holot így szol:
*Jelenték én nekem az Chloës haza népi tú felö-
 létek, &c.* De ő mely kevesen vadnak ma
 az Chloësnek cselédi, kik az gonofságon
 bánkodnának, és megh jelentenek az
 Egyházi szolgálknak, hanem futnak vé-
 lek.

II. Tanuságh.

TÓvába aztis megh tanulhattyk it-
 ten, hogy az Egyházi rendnek nem
 csak tanítás tiszti, hanem feddés és dorgá-
 lásis. Illyen Instructio adót vala Isten le-
 remiásnak mondván: *Ecce constitui te hodie
 super gentes & super regna, ut evellas, & de-
 struas, dissipas edifices & plantes*, Imé ma á-
 lattalak égedet a nemzetségeken és or-
 szágokon, hogy gyomlaly és roncs, puszt-
 tics, Epics és plántaly. Ezechielnak is ke-
 mény fenyték alát parancsolta vala Isten,
 hogy ki kiálcsa az népnek bünét. Szent
 Pális az ő Timotheusat így oktattya: *Ri-
 tok légy ugymond alkalmatos és alkalmatlan ü-
 dőben, dorgaly, intcs, és feddődgyél.*

1. Cor. 1. 11.

Ezech. 3.

2. Tim. 4.

Elie

E/a. 1.

Elis jártak ebbe, mind az Prophétak s-
mind az Apostolok. Efaias keményen
nyulván az Israélitákhoz, mond: *Va Genti*
peccatrici, populo gravi iniquitate, semini ne-
quam, filijs sceleratis. Az az: Iái. ez vetkes
nemfzetséghnek, hamiságal megh nehe-
zült népnek, gonosz magnak, lator fiak-
nak. Aláb mond. Az hűváros mint lőt
paráznává. Igazság lakozik vala benne,
mostan pedig gyilkolok. Szent Pál az
Philip. 3. 2. hamis tudomány hintegetőket, ebeknek
nevezi.

Ne csudálljátok annakokáért keresz-
tének, ne is nehezüllyétek, midőn az
Egyházi szolgák feddődnek mert mind
az Istennek parancsolattya, s-mind az I-
sten szolgainak példáj irra kötelezik ő-
ket. De ottan ez hadgyuk ebben, kezd-
gyünk az derék tanusághoz.

AZ ELSEOREOL.

Atván amaz csalárd lélek, az Sáthán,
L hogy Christus Vrunk menyben me-
neteli után, az ő Cápólnája ürül, és az I-

sten

sten temploma épül, a mint szól az venerabilis Beda; Az ő szokot álnoksága szerént, ugy mint ki eleitül fogva hazugsághnak attya, oly eszközöket támasztta, kik szép szin alattánának az Isten Anyaszentegyházának, hamis értelemel elegyítvén, az igaz mennyci üdvösséges tudománt.

Illyerének valának az kik ellen Szent Lukats ír, mondvan: *Támadtanak néme-lyek az Phariseusok szakadásábol, mondván: Szükségb környülmetelkedni azoknak az kik butenek.* Az illyeréneket nemelzi Szent Pal alatomban bécsüztet hamis attyafiaknak, kik akadalt szereznek vala az Anyaszentegyháznak épületiben. Igy támadot vala az Corinthusbeliek között fogatkozás az Vrvacforájával való nem jól élésben.

Mivel hogy pedigh az Apostol így szól: *Egyben gyülvén az Ecclesiában, szakadásokat hallok közöttetek.* Ismet: *Egybe gyülekezvén, ez immánnem Vrvacforájának értele:* Ez mondom így lévén; *szükségb*

megh

Venerabilis Beda

Venerabilis Beda

Venerabilis Beda

Venerabilis Beda

Venerabilis Beda

Venerabilis Beda

Venerabilis Beda

Venerabilis Beda

Venerabilis Beda

Venerabilis Beda

Venerabilis Beda

Venerabilis Beda

Venerabilis Beda

Venerabilis Beda

Venerabilis Beda

Venerabilis Beda

Venerabilis Beda

Venerabilis Beda

Venerabilis Beda

Venerabilis Beda

Venerabilis Beda

Venerabilis Beda

Venerabilis Beda

Venerabilis Beda

Venerabilis Beda

megh értenünk, ackori időben micoda
cerém oniával vótték az Vr vacsoráját.

Just. Apol. 2.

Iustinus Martyr, az ki élt Christus V-
runk születése után. 144. esztendő tájába,
azt írja, hogy minden Vr napján közön-
ségesképẽ egybe gyülekeztenek, és min-
deneknek elõtte imádságok lóttek: Az
után egy máshoz békéllettek; Az után
egy ideigh az Prophéták és Apostolok
írátat olvasták; Az után az ki fő volt kő-
zöttök, kit az Iustinus ΠΡΟΕΣΤΟΣ-
nak nevez, szép intést tót; Az után vízõ-
ragh mindujajan fel állottak és könyör-
göttek; ez után az kenyeret és bort elő-
hozták, mellyeket vévén az elől jaro,
nagy fel szoval Isteni dicfíretet és halaa-
dált tót, mely után az egész nép, fel szo-
val ament mondot.

Ez így el végezõdvén az egyhazi szol-
gák, á kenyeret és bort, az jelen valo nép-
nek osztogatták, és az kik betegségek
miat jelen nem lehettenek, hazokhoz vit-
ték. Innet vót credetet az Offertorium.
Ez utána ki mit akart Isten nevében ad-
ni, egy-

Handwritten notes in Latin and Hungarian:
Azredij Patrice
asibol uj calatuk
hogij az mindma
hi Niatianker
adottak el uj
k orras az
anak bent seje
ent bochoraiat
ly uj igy
llapátija vagy
igaz korpis
Anyaz Eate fje
hazak Ju
6 27. Public
6 27. Publi
wifo. Pa. Dine
Am uj mint az
papa, ki kicse
nyással timinzi
szulust. J. gy
erimoniakalmg
omalió: tota az
nak uj: igy
Anjazent uj haz
az Sacramentum

MEGYEI ÉS VÁROSI
NYELVTAN

Handwritten notes at the bottom of the page:
Cen. G. Al. ...
Pappok, elhib, ba l. ...
kij. ...

bé tellyesedik az mit mondand: Es ezt mond-
 gyate néked mennyünk idegen Istenek
 után, és szolgálynk nékik. Ne fogad-
 gyad annak az Prophétának szovát, mert
 próbál tütőket az tū Vratok Istétek, hogy
 nyilván legyē, hogy ha őtet tellyes szive-
 tek ből szeretitek avagy nem. Holot an-
 nakokaért é féle szakadások az hivek kő-
 zőt proba gyanát vadank szükség h ogy
 minden ember vigyázzon, és az Istennek
 szent igheje szerént, próbállya megh ki-
 nek kellyen hinni, és kinek nem, az mint
 erről iras vagyon: *Probate Spiritus &c.*

II. Tanusagh.

Együgyüségét kíván ez tudomány,
 midőn azt mondgya: *Nem szokás az*
Isten Ecclesiájában 17. versengēs: hogy tudni
 illik, á mit az üdvőségh dolgában előnk-
 be ad az szent Irás, á felől nyelvel ne har-
 zollyunk, hanem annak együgyü értel-
 me mellet megh, maradgyunk, és egy-
 más ellen fel ne fualkodgyunk. Ide tarto-
 zik

D

zik

dosius Imperator, illyen Voxot monda: Disputaciones rix irum atque pugnarum sunt fomites. Az, az: Az disputatiók viszfza vonásoknak, és szoval való liareznek táplója. Summa, Nem illik az Isten Ecclesiájában veszekedélnék lenni, hanem az Isten igéjének együgyü értelme mellet kel meghmaradni.

KERDES.

ITten nem alkotmatlanul támad egy kérdés: Tudni illik káthoratosé az Vr vacsorájában az különböző ceremónia? Mely kérdésre Distinctioval kel felelni: Mert némely ceremóniák ollyak, az melyek (mint az Agoston Doctör Izol) *neq; contra fidem, neq; contra bonos mores injunguntur*; Az, az: Sem az hűt, sem az jó cirkölcsök ellen nem parancsoltarnak; Némelyek pedig az kereszténi hit ellé vadnak.

Az mely ceremónia az kereszténi hitel ellenkezik úgy mint, az Vr vacsorájának szerzésében idégen nyelven szolni, melyet

D 2

lyet

lyet az közönséges nép nem ért. Továbbá akkor az végre gyertyát gyuitani, hogy a regye harhatova az Vr vacsorájának szentségét. Annak felette az kenyér előtt az papnak felszítezni. Végezetre az kenyeret a véghre fel mutatni, hogy az nép mint igaz Istent imádgya. Ez mind eiggig az kereszteni hitel és az jó szokással ellenkezik.

Vallyon az közönséges nép, mit ért abban, midőn az Pap sugva, avagy Deakulbirbitél? Nyilván nem Apostolice-remonia ez, mert az Apostol azt mondgya; *In Ecclesia volo quinque verba sensu meo loqui, ut alios instruam, quam decem millia verborum in lingua.* Az, az. Az Ecclehiaban inkább akarok öt szot értelemel szolni hogy sem tiz ezer szokat idegen nyelven. Mit használ ott az gyertya? Christus Vrunk az mi lelkünknek világosága. Az kenyeret kelé imádni? Kárhozatos dologh teremtet alatot, az minemű az kenyér, imádni. Es ilyenek némely ceremoniak, az mellyek nyilvánással kárhozatosok.

Más

Más rendbeli ceremoniák olyvak vad-
nak, mellyek noha külön külön helyben
levő Ecclesiáknak megh rögzöt szoká-
sok szerént külömböznek, mind azon ál-
talakaregyik tartásék megh, s akar az
másik, nem kárhozatos.

Mint példának okáért, némely Eccle-
siában vesztreg űlve élnek az Vr vacsorá-
jával, az kiknek az Egyházi szolgák hor-
dozzák az kenyeret és bort: Némely hel-
lyen fen álva. Néhul minden nap osztó-
gattatik; Néhul mindē héten; Néhul kán-
toronként; Néhul csak az nagy három ün-
nepken; Néhul asztról, nehul oltárról
osztogattatik. Néhul kezekben fogják az
Cömunicánlok az kenyeret, nehul pedig,
ugyan az E házi szolgák kezéből sza-
jokál veszik. Néhul kovászos kenyérrrel,
nehul kovásztalanal élnek. Néhul Cám-
sában, nehul Cámfa nélkül osztogattatik.

Ezekel akaregyképen, s akar más ké-
pen, jo lelki ismeretel üdvösségesen élhet-
nek az emberek, az Ecclesiáknak szokása
szerént, mert á mint Augustinus szol,

Aug. D. 3. Que

[Handwritten marginal notes in Latin and German, including references to church orders and liturgical practices.]

[Handwritten marginal notes at the bottom left, including references to church orders and liturgical practices.]

Epist. 118. ad Quae ab initio per totum terrarum orbem Vari-
ant, liberas habent observationes. Az, az: Mel-
lyek kezdettől fogva az egész föld ke-
rekségében különböznek, szabadon
megh tartattatnak: Mit d ezek után: Nin-
e-senis ebben job fenyttek, mint ha ugy cselekedel,
á mint látod hogy cselekednek abba az Ecclesiá-
ba, az melybe érkezé! Aláb ezen Epistola-
ba, az böjtről tractálvan, mellyet az ő ide-
jében is nem mindenütt egy arant tartot-
tak megh, mond: Legyen valamely jó ve-
vény történet szerént oly helyre, á holot az negy-
ven napi böjti is megh tarttyák, pénteken is
böitölnek: S-ő mond, En ma nem böitölök. O-
kát kérdik. Mert ugy mond nem böitölnek az én
házamba. Mond ezek után az Doctor: Mit
cselekedik az illetén ember gyebet ha-
nen: csak az ő szokását az más ember szo-
kásánál igyekezik böcsületesbé tenni.

Szükséghez ezt érteni minden kereszte-
ny embernek, mert sok helyen, nem ke-
vesen, azért foghjak el magokat az Vr va-
csorájától hogy oltárrul, kovásztalan ke-
nyérel, mellyet réghi nevezet szerént o-

Ityának
XXV. C. 22V
XXV. C. 22V

feli gondunkat, mint kegyes atya szerelmes fiainak.

Az többi közöt az atyáknak gondyok vagyon, az ő magzatinak táplálására és felnevelésére, hogy az ő jószágának örökösi legyének. Sok szántalan atyai jó téteményi közöt, ezt cselekedti az Ur Isten mi velünk az Christusbá választot fiaival és leányival, mert rendelt ői ökreletre tápláló vendéghséget mi nekünk.

Erről vagyon ez második részben az tractatus, mely vendéghséget avagy lakodalmor, nevez itt az helyen szent Pál V vacsorájának, és annak szerzését úgy írja meg, valamint Christus V u k önön maga szerzette, melyről ilyen rendel kel tanulnunk. 1. Ez szentség minémű nevezetekel neveztetik. 2. Mi legyen az V vacsorájának szentsége. 3. Miben áll az V vacsorájának igaz valósága: A holo szükség képen tanuságunk leszen, az Christus testének ételéről és vérének italáról.

Az

Handwritten marginal note on the right side of the page, partially cut off.

Extensive handwritten marginal notes on the left side of the page, including various names and phrases.

238. Kézi: Kovacs
 AZ URNAK SZENT

Az Görög Ecclesiákban ΣΥΝΑ-
 ΕΙΣ volt nevezeti; Mert mivel hogy
 Christus urunk az ő tanítványinak egy-
 tit létekben közönségesen szerzette vala
 ez szentséget; Így ökis többben avagy ke-
 vesben gyülekeztenek egyben, és úgy él-
 tenek ez szentséggel. Innet vesznek argu-
 mentomot némelleyek, kik az betegek-
 nek, avagy halálra sententiázot emberek-
 nek nem akarják külön adni ez szentsé-
 get. Noha az Iustus Mátyr idejében, á
 mint ez előt mondám, azokhozis el vit-
 tek, az kik betegségek miatt jelen emle-
 hettek az gyülekezetben.

Vgyan azon Görögöknél nevezeti
 volt EΥΧΑΡΙΣΤΙΑ, az, az, hálaadás,
 ennekokaért mert imádkozásokal és há-
 laadással vitték véghben, ez szentséget.
 Emlékezik erről is az Iustus Martyr, s-
 mond: *Hoc autem alimentum apud nos voca-
 tur Eucharistia.* Az az: Ez eledel pedigh mi-
 nalunk hivattatik Eucharistianak.

Némelleyek az réghiek közzül nevez-
 tek Sacrificiumnak áldozatnak; Nem ol-
 lyan

hető volna, mert ő így deducallya. *Missa dicitur à remittendo, eo quod memoria sit remissionis peccatorum.* Az, az: Az Missa mondatatik az megh bocsátástul, mert az bűn bocsánatnak emlékezetyre vagon. Avagy, ugymond, azért mondatik missának küldésnek, (*à verbo mitto*) mert az régi Görög Ecclesiákba, alamifnát küldöttek, midőn az Vr vacsorája osztogattot, mellyet az Ceremonia után az szegényeknek osztogattanak. Avagy végzetre mondatot Missának mert az szűség véghben menvén, az Egyházi szolga úgy bocsátotta el az népet: *Ite Missa est.* Mennyetek el ugymond el bocsátas vagon. Az, az Mindeneknek véghe vagon, el oszolhattok azért Isten nevében. Ez ceremoniát az Evangelicusok is megh tarttyák; mert az Communio után, illyé dimissio vagon. *Mennyetek el immar Isten-*

Nota bene. nek aldootti etc. *

Ezek nevezeti, az Vr vacsorájának, és illyen értelemel mindenik helyes: De az Romaiak nem értik az Tertullianusal, ha-

nem

Missa ego homo, qui sum peccator, et in peccatis conceptus et in peccatis concipitur. Ag in Pfidi. 2o. d. Gratia Dei per Iesu Christum Dominum nostrum. Quia gratia Dei per Iesu quare gratia Dei. quia gratia Dei non per gratiam, sed gratia Dei.

Nem volt eleitül foghva így, ez az ál-
 orczás áldozat, hanem üdö jártára, ki-
 váltképen Christus Vrunk születése utan
 fok elztendőtől foghva Symmachus, Pe-
 lagius, Sergius és több pápák toldozták fol-
 dozták fok idegen ceremoniákkal és érte-
 lemel.

De itt egy ellen vetések vagyon. Nam,
 ugymond, fok helt az szent Doctoroknál
 az Vr vacitoraja Aldozatnak nevezetik?
 Felelet. Vgy vagyon keresztének, de az
 mint az ô Testamentombeli áldozatok,
 mellyek példázzák vala, az Istennek eg-
 gyetlen egy bárányának áldozattját, az
 üdöneke tellyeségében, két korban álot-
 ranak, úgy hogy egy vik engesztelő aldo-
 zat volt, másik háláadásnak áldozattya:
 Ezenképen az Vy Testamentomban két
 rendbeli áldozat vagyon. Engesztelő és
 háláado. Engesztelő áldozat csak egyet-

Heb. 7. 27.

len egy Christus Vrunknak áldozattya,
 mellyet megh nem Vythatni: Az hálá-
 do áldozat fen áál világh végezetigh,
 mely semmi nem egyéb hanem az hivek-

nek

nek Imádságok és Isteni dicőszóik, a mint nyilván megh tetezik az szent Dávid értelméből, midőn így szól, *Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo, & elevatio manuum mearum, sacrificium vespertinum* Igaz gattásék az én imádságom, te elődbe mint az égho áldozat, és az én kezeimnek fele melése, mint az estveli áldozat. Aldozik az keresztyény ember végezetre az jo cselekedetekel, alamifnálkodással, melyről így szól sz. Pál: *Beneficentia nolite oblivisci, talibus enim hostijs promeretur DEVS.* Az, az: Az jo téreményről el ne felekezzeretek mert ilyen áldozatokban gyönyörködik az Vr. Az Philippi városbeliek alamifnáljokatis, jo illatu áldozatnak nevezi azon Apostol.

Mint hogy annakokaért az Vr vacsorájának szerzése, az mint ide fel megh mutatám, imádkozásokal, háláadásokkal, és alamifnálkodással megyen vala véghbe, méltan és illendőképen nevezték áldozatnak az réghi szent Doctorok. De az pápások ma nem ilyen értelemel neve-

Psal. 140. 2.
Heb. 13. 16.
Phil. 4. 13.
Aug. Ser. 1. 2. 3.
1. Cor. 13. 1.
1. Tim. 2. 10.
1. Pet. 2. 17.
1. Pet. 3. 15.
1. Pet. 4. 10.
1. Pet. 5. 12.
1. Pet. 5. 13.
1. Pet. 5. 14.
1. Pet. 5. 15.
1. Pet. 5. 16.
1. Pet. 5. 17.
1. Pet. 5. 18.
1. Pet. 5. 19.
1. Pet. 5. 20.
1. Pet. 5. 21.
1. Pet. 5. 22.
1. Pet. 5. 23.
1. Pet. 5. 24.
1. Pet. 5. 25.
1. Pet. 5. 26.
1. Pet. 5. 27.
1. Pet. 5. 28.
1. Pet. 5. 29.
1. Pet. 5. 30.
1. Pet. 5. 31.
1. Pet. 5. 32.
1. Pet. 5. 33.
1. Pet. 5. 34.
1. Pet. 5. 35.
1. Pet. 5. 36.
1. Pet. 5. 37.
1. Pet. 5. 38.
1. Pet. 5. 39.
1. Pet. 5. 40.
1. Pet. 5. 41.
1. Pet. 5. 42.
1. Pet. 5. 43.
1. Pet. 5. 44.
1. Pet. 5. 45.
1. Pet. 5. 46.
1. Pet. 5. 47.
1. Pet. 5. 48.
1. Pet. 5. 49.
1. Pet. 5. 50.
1. Pet. 5. 51.
1. Pet. 5. 52.
1. Pet. 5. 53.
1. Pet. 5. 54.
1. Pet. 5. 55.
1. Pet. 5. 56.
1. Pet. 5. 57.
1. Pet. 5. 58.
1. Pet. 5. 59.
1. Pet. 5. 60.
1. Pet. 5. 61.
1. Pet. 5. 62.
1. Pet. 5. 63.
1. Pet. 5. 64.
1. Pet. 5. 65.
1. Pet. 5. 66.
1. Pet. 5. 67.
1. Pet. 5. 68.
1. Pet. 5. 69.
1. Pet. 5. 70.
1. Pet. 5. 71.
1. Pet. 5. 72.
1. Pet. 5. 73.
1. Pet. 5. 74.
1. Pet. 5. 75.
1. Pet. 5. 76.
1. Pet. 5. 77.
1. Pet. 5. 78.
1. Pet. 5. 79.
1. Pet. 5. 80.
1. Pet. 5. 81.
1. Pet. 5. 82.
1. Pet. 5. 83.
1. Pet. 5. 84.
1. Pet. 5. 85.
1. Pet. 5. 86.
1. Pet. 5. 87.
1. Pet. 5. 88.
1. Pet. 5. 89.
1. Pet. 5. 90.
1. Pet. 5. 91.
1. Pet. 5. 92.
1. Pet. 5. 93.
1. Pet. 5. 94.
1. Pet. 5. 95.
1. Pet. 5. 96.
1. Pet. 5. 97.
1. Pet. 5. 98.
1. Pet. 5. 99.
1. Pet. 5. 100.

Non ventris sed mentis est liber.
1. Cor. 13. 1.
1. Cor. 13. 2.
1. Cor. 13. 3.
1. Cor. 13. 4.
1. Cor. 13. 5.
1. Cor. 13. 6.
1. Cor. 13. 7.
1. Cor. 13. 8.
1. Cor. 13. 9.
1. Cor. 13. 10.
1. Cor. 13. 11.
1. Cor. 13. 12.
1. Cor. 13. 13.
1. Cor. 13. 14.
1. Cor. 13. 15.
1. Cor. 13. 16.
1. Cor. 13. 17.
1. Cor. 13. 18.
1. Cor. 13. 19.
1. Cor. 13. 20.
1. Cor. 13. 21.
1. Cor. 13. 22.
1. Cor. 13. 23.
1. Cor. 13. 24.
1. Cor. 13. 25.
1. Cor. 13. 26.
1. Cor. 13. 27.
1. Cor. 13. 28.
1. Cor. 13. 29.
1. Cor. 13. 30.
1. Cor. 13. 31.
1. Cor. 13. 32.
1. Cor. 13. 33.
1. Cor. 13. 34.
1. Cor. 13. 35.
1. Cor. 13. 36.
1. Cor. 13. 37.
1. Cor. 13. 38.
1. Cor. 13. 39.
1. Cor. 13. 40.
1. Cor. 13. 41.
1. Cor. 13. 42.
1. Cor. 13. 43.
1. Cor. 13. 44.
1. Cor. 13. 45.
1. Cor. 13. 46.
1. Cor. 13. 47.
1. Cor. 13. 48.
1. Cor. 13. 49.
1. Cor. 13. 50.
1. Cor. 13. 51.
1. Cor. 13. 52.
1. Cor. 13. 53.
1. Cor. 13. 54.
1. Cor. 13. 55.
1. Cor. 13. 56.
1. Cor. 13. 57.
1. Cor. 13. 58.
1. Cor. 13. 59.
1. Cor. 13. 60.
1. Cor. 13. 61.
1. Cor. 13. 62.
1. Cor. 13. 63.
1. Cor. 13. 64.
1. Cor. 13. 65.
1. Cor. 13. 66.
1. Cor. 13. 67.
1. Cor. 13. 68.
1. Cor. 13. 69.
1. Cor. 13. 70.
1. Cor. 13. 71.
1. Cor. 13. 72.
1. Cor. 13. 73.
1. Cor. 13. 74.
1. Cor. 13. 75.
1. Cor. 13. 76.
1. Cor. 13. 77.
1. Cor. 13. 78.
1. Cor. 13. 79.
1. Cor. 13. 80.
1. Cor. 13. 81.
1. Cor. 13. 82.
1. Cor. 13. 83.
1. Cor. 13. 84.
1. Cor. 13. 85.
1. Cor. 13. 86.
1. Cor. 13. 87.
1. Cor. 13. 88.
1. Cor. 13. 89.
1. Cor. 13. 90.
1. Cor. 13. 91.
1. Cor. 13. 92.
1. Cor. 13. 93.
1. Cor. 13. 94.
1. Cor. 13. 95.
1. Cor. 13. 96.
1. Cor. 13. 97.
1. Cor. 13. 98.
1. Cor. 13. 99.
1. Cor. 13. 100.

zik áldozatnak, hanem hogy ők kezeikkel megháldozzák és megheszítik az Christust, annakokáért helytelen, mert az lehetetlen dologh hogy többször szenvedgyen Christus Vrunk.

AZ MASODIKROL.

AZ Vr vacsoráját az apro Catechismusok így definiállyak, így magyarázzak. *Az végh vacsora, Christus IESVS-NAK szent testének és vérenének osztogatása, és vetele az kenyéret és borral, mellyet Christus Vrunk szent bűnünk bocsánattyanak örök emlékezetére.*

Hogy ez mostani Tractatus világosb legyen, az Vr vacsoráját így definiálom. *Cæna Domini est spiritu ale epulum, in quo secundum Institutionem Christi in cœtu fidelium per mysticam panis fractionem, & poculi distributionem, post benedictionem ministri Ecclesiastici, corpus & sanguis Christi verè exhibentur, ut eis nutriamur ad vitam eternam.* Az, az: Az Vr vacsorája lelki eledel, melyben

az

40 AZ URNAK SZENT
kötleni, és csak azok részesülnek annak
örömében és jóvába, az kik engedelme-
sek az hivatalnak. Ezenképen hivatal va-
gyon ez szentséghe, és csak azok része-
sülnek az lelki örömben és lelki táplálá-
ban az kik engedelmeffel, igaz poeni-
tentiával hozzájok veszik. Ezt ábrázolta
némünémü modon amaz nagy vacsora,
melyre sokakat hivatot vala az Gazda.

LUC. 14. 16.

Tanuságh.

EZ tudniunk kel kerestének hogy ez
Sacramentom felől, nagy bocsülete-
sen gondolkodgyatok, és mint illyé nagy
drága lakodalomhoz ugy készületek,
hogy illendő lelki ékés ruházatal legye-
tek, mert ha ez lakodalomhoz illendő
köntösök nem leszen, ugy jártok mint
amaz példa beszéd mutattya szent Má-
thénál, az külső sötétségre vettettek. A-
vagy nem ez é az itilet mellyet szent Pál
forgar, mondván? *Az ki melsatlan eszik ez
kenyérből, és jandik ez pohárból, az Christus te-
ste ellen*

Matth. 23.

1. Cor. 11. 27

szittetet, kik között tuis számban vattok, mert hivatalyát halljátok az ő szent igéjéből annakokáért, ha megh utálljátok, Istennek rettenetes büntetését várjátok.

2. Aztis igen megh jegyezzétek hogy gyakran kel ezzel élni: Valaki azért szánt szándékal az alkolmatofságot el mulatván csak halála orájára halafztya, itilvén hogy megh éri véle ha egyezer magához veszi, igen megh csalatik. Sőt ha kit ollyant tudhatnánk lenni, akkor sem volna méltó communicaltatni.

3. Erreis nagy számot tarcsatok, hogy az külső cselekedetnek, érdemében bizodalmatokat ne helyheztesétek, hanem abba az mit az czelekedeteligaz hit által vesztek, az az; Az Christus Iesus érdemes áldozattyanban, mert csak az, az mi údvótságunknek árra. Ide tartozik az Agoston D. mondása mondván: *Tantum quisque in Sacra Domini*

August.

cæna percipit, quantum vasa fidei capere potest. Az, az: Minden annyit veszen az Ur vascorájában, á menyit hitinek edényében befoglalhat.

Az

Az Definitionak harmadik része következik, mely arról vagyon mi legyen az Vr vacsorájának valósága, és mit vegyenek az hivek.

Két dologban ál valósága ez szentségnek, az Agoston D. tanítása szerént *Elementum & Verbum*, az, az.; Az éltető kenyér és bor, és az ighe; Mivel hogy így szól az Doctor, *Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum*. Az, az: Íárul az Ighe ez éltető álathoz és szentséghez.

Nagy ereje vagyon tehát az igének, és á nélkül, ha nem tudom minemű ceremoniákat szabnának is az kenyér és bor mellé, nem lenne Sacramentom. Az ighe is pedig nem annyiban erős, á menyben ízozat, hanem az Vr rendelése szerént való méltosággal, mellyet mi nekünk hínünk kel, á mint ugyan ottan bizonyítja Augustinus az szent keresztségről így szólván: *Unde tanta virtus aque, ut corpus tangat & cor abluat, nisi faciente verbo? NON QVIA DICITVR SED QVIA CREDI-*

TVR:

... quia de uno pane & de uno corpore. Textus huius s. contra. ...

TVR: Az, az: Honnat vagyon az víznek annyi ereje, hogy az testet érje és az szívet mossa meg, hanem az ighe cselekedetiből? Nem azért hogy szo mondatik, hanem hogy hit adattatik: Mond az utan Doctor: *Mert az ighebe más az el mulo zengés, más az megh maradando erő, ez az hitnek igheje.*

Avagy micfoda ighe az mely az elemmentomot megh szenteli: Imez kerestének mellyet szent Pál az Vrtol tanult. *Az Ur az étzakának est-vejen, mely étzaka el árultatek, véve az kenyeret, és hálákat adván megh szeghe, és mondta: Kegyetek és egyetek ez én testem, mely ti érettetek adatik, ezt cselekedgyetek az én emlekezetemre, &c.*

Ez kerestének az Ighe, mely ugy megh szenteli az elementumot, az lathato kenyeret és bort, hogy az Christus testének és vérének méltan mondattasék, mert Christus Vrunk az kenyeret mondgya ó testének és az bort ó vérének.

NO Innet immar megh tetczik, mit veszünk az Vr vacsorájában. Az ellenkezők

azzal vádolnak minket hogy csak pufzta kenyéret és bort vallunk milenni az Vr vacsorájában. Nem úgy vagyon bizonyára, mert úgy az nem volna Sacramentom, hanē az kenyérel és boral veszfzük Christus Vrunk testét és véret.

Azis nyilván megh teczik hogy az kenyér és bor álatyában el nem változik, hanem álatyában azon kenyér marad imegh: Hanem az megh szentelés után tisztiben változik megh, hogy azzal és az által, Christus Vrunk testben és véreben részesüllyünk, és annak érdemes áldozatya reánk áradgyon.

Igy értettek ez felől az réghi szent Doktorok, kik kőzzül emlekezetes az augustinus mondása, midőn így szol. *Hoc est quod dicimus, quod modis omnibus approbare contendimus, Sacrificium Ecclesia duobus confici, duobus constare, Sacramento & re sacramenti.* Ez á mit mondunk, ugymond, á mit mindenképē jovallani igyekezünk, Kőttőből leszen az Ecclesianak áldozatya, kettőből ál: Szentségből és az szent-

MEGYEI ÉS VÁROSI
KÖNYVTÁR

Texti.
Hoc est quod dicimus
quod modis omnibus
approbare contendimus
Sacrificium Ecclesia
duobus confici
duobus constare
Sacramento & re
sacramenti.
Aug. lib.
Sensent.
quod est quod dicimus
quod modis omnibus
approbare contendimus
Sacrificium Ecclesia
duobus confici
duobus constare
Sacramento & re
sacramenti.

Handwritten marginal notes on the left side of the page, including references to 'Psalm 133' and other biblical or liturgical texts.

Handwritten marginal notes at the bottom of the page, including the word 'seg' and other illegible text.

ségből és az szentségheek valóságából.

Az Ambrus Doctoris mond: *Az hálaadásnak szentségébe Christus jelen vagon, mért az kenyér Christus teste. Annak okéért nem testi eledel hanem lelki.* Ezek értelmét követte

Philep Melanthon, imigyen irvan: *Cum sancto Episcopo ac Martyre Ireneo, cunctisque antiquis Ecclesiis Apostolicis ac patribus, duas res confitemur in Sacramento, terrenam, videlicet, panem & vinum, quae in sua natura incommutata permanent: Et caelestem, videlicet, ve-*

rum corpus & sanguinem Christi ipsum Christi Dominum nostrum totum, verum Deum & hominem, qui caelum idcirco non deserit, nec cum pane & vino naturaliter miscetur, nec localiter eis includitur, verum se hic nobis, dat in cibum & sustentationem vitae aeternae. Az az: Irenaeus az szét Püspökkel és Martyral, és minden réghi Apostoli Ecclesiákkal, és attyákkal kettőt vallunk lenni az szentségben, földit, ugymint, kenyeret és bort, mellyek az ő természetekben változás nélkül megh maradnak: Es menyeit tudni illik, az mi Christusunknak testét és véret, ő

magat

gárol. Következik immaraz harmadik, tudni illik az Apostolnak szorgalmatos intése, az Communicálokhoz, miképen kellyen az Vr vacsorájával élni; Megh mutatván nagy kárát, ha ki méltatlan járul az Vr vacsorájához. Mely harmadik résznek magyarázattyáért, imez három dolgokat lasuk megh. 1. Mire valo ez az intés Proballya megh minden ember magát &c. hiszem mindé bünösöket személy valógatásnélkül, magához, int üdvözítónk.

2. Miben ál az embernek méltatlansága. 3. Hogy hogy kezen embernek magát megh probálni.

Alkolmatatlanak tétzhetik némellyeknek ez az intés, és nagy fokban oly kedvetlen fülel hallják, hogy csak ezért iszonyodnak az Vr vacsorájához járulni. De kerestének ennek bizonyos okai vadnak: Először mert láttya vala az Apostol, hogy az ő idejében is fokban magok gondolatlanul cselekedtenek, az Vr vacsorájával valo élésben, á mint az első részben megh mondam? Továba ez nyilván valo

dologh, hogy az emberek magukat magukra magukra...

[Marginal notes in Latin and Hungarian script, including phrases like 'Könyvtár', 'Magyar Királyi', and various handwritten annotations.]

ALGHEILIGES VÄRÖSI
KÖNYVTÄR
M. 1. O. 1. 2.

gyon, úgy mint az kiknek, semmi értelmek nintsen az Vr vacsorája felől, nem tudgyak mit vesznek és mi végre. Ezeketis, ha tudhatná az Egyházi szolga; kicfodak legyenek ollyaténok, nem kellene az Vr asztalához méltoztatni. 3. Oly méltatlanakis vadnak, az kik igaz keresztének, és az Vr vacsoraja felől üdvösséges értelemben vadnak, azonban pœnitentia tartatlan czégéres véteken élnek, ezeketis el kell tiltani az Vr asztalától, miglen pœnitentiát tartnak.

Sozom. L. 7.

E. 24.

Pelda erre az Ambrus Doctör cselekedeti, az ki Theodosius Császárt, ki hamis vádlásra, ártatlan vért ontatot vala, el tiltá az Vr vacsorájátul, mig valóbá pœnitentiát tartta. Az illyetén méltatlanokat tiltjuk máis az szent Pálal az Vrnak szent lakodalmárul. Es ha kik az tilalom ellen vakmerőképen veszik az szentséget, mivelhogy az titkos tudatlanságrulés titkos gonozságokrol iteletet nem tehet az Egyházi szolga, iteletet vesznek ő magoknak.

De lásuk miben ál az Proba? Ez mindene-

rum peccaveris. Megh lásd ez után ne vétkezzél. 5. Kivántatik hogy az Vr vacsorájához készülő ember, igen megh vizsgálja magában, ha vagyone buzgo imádságra való indulat, és bünei bocsánattyanak aétatos kivansaga, ő benne, mert az kérőknek adatik és az zörgetőknek nyitattik megh. 6. Kivántatik hogy az ilyen készületű embernek, bünei bocsánattya felől, semmi kétsége ne legyen, hanem megh nyugodgyek az igaz mondo Istennek amaz kegyelmes biztató szent beszédében, mikoron így szól. *Elek én, azt mondgya az Vr Isten, nem akarom az bünösnek halálát hanem hogy megh térjen és élyen.* Masuc mond: *Ha az Istentelen poenitentiát t iri, minden alnokságirol az mellyeket cselekedet el seletkezem.* Ezekre nézvén, kicsoda kételkedhetnék? Nagy lelki örömmel communiálhat az illyeten ember. Nem csak az Vr kenyerét veszi az illyeten ember, hogy az Agoston Doctoral szollyak, hanem ő magát az Vrat. Bátran dicsekedhetik hogy ő néki immar semmi kárhoztatása

H 2 nint

Rom. 8.1. quid

alors... *Agoston Doctor*
Caput Christi
Rom. 8.1. quid
summi dicitur de
Christo in dicitur
summi dicitur de
Christo in dicitur
summi dicitur de
Christo in dicitur

AZ IERNAKSZENT
nintlen, mert ő az ő megh. váltojával eg-
gyesült: Es immar él nem ő, hanem az
Christus ő benne, á mint szent Pál szol.
Valamint az szőlő vefzsző táplálást ve-
szen az szőlő tőtől, szinten így az kik il-
lyetén kerefténi jó készülétel egyesül-
nek az Christus testével és vérével, az ő-
rök életre táplaltatnak lelkekben. Es ez az
Vr vacsorájáról való jozan, igaz és üdvősé-
séges értelem. Melyben erőficsen min-
den üdvözülendőket az irgalmasságnak
Vr teremptő szent Attya, az megh. válto-
Vr IESVS Christus érdemeért,
szent Lelkének vezérlésé-
ből. AMEN.

AZ

AZ VR VA CSORAIAROL.

Egynehány kérdések
és feleletek.

AZ OLVASONAK.

HA mi az Vr vacsorája felől való in-
tésbe, avagy elmaradot, avagy ké-
telkedésbe lehetne, kérdések és feleletek
formájában, akarám hozzá ragasztani,
hogy így egészen, az Vr Vacsorájáról irt
tudomannak synopsisza, tellyesb legyen.
Hogy pedigh argumentálás képen nem
procedáltam, oka ez, mert az kerdezked-
és és felelet által, könnyeben juthat az
gyenge és csekély elme az igazságnak ér-
telmére. Innet vagyon hogy az réghi böl-
csék, nevezetesen Pláto Dialogisticè, az,
az: kérdések és feleletek által tanította-
nak.

Az tanításnak ilyen methodusa, az az,

H 3 *Conclusio*,

Lib. 1. de Politicis. cap. 2. H 3. Conclusio, Paris, ista. Nemo in eorum vitam, animas, et sic. Dixit, hoc factum. Habes et sic. In unum committitur. Hic est ego causa. Coniunctio. Clusio.

AZ VR VACSO- RAIAROL VALO SZEKSEGES

kérdések.

MIBEOL KEL SZERZENI

az Ur vacsoráját?

K Euyérből és borból, mivelhogy ugy
írja szent Pál az Evangelistákal egy-
ctemben, hogy Christus Vrunk kenyér-
ből és borból szerzette.

Math. 26.
Marc. 24.
Luc. 22.
1. Cor. 11.

IGY ERTETTEKE ERREOL

az réghi Doctorok?

K Eozónséges értelem volt ez eleitől
fogva mind az Görögh, s-mind az
Deák doctoroknal, mind ez ideigh, hogy
Christus Vrunk szerzése szerént, kenyér
és bor kivántatik az Vr vacsorájában? Es
eggyező értelemel kárhoztarták az Ar-
torytákat, az kik az kenyérhez és bor
hoz, faitotis töttek az Vr vacsorájában.

AZ

Beza. Ep. 2. EST USUS, VEL NULLA COPIA, COENA DOMINI RITE CELEBRABITUR, SI QVOD PANIS ET VINI VICE EX USU COMMUNI SUPPLET, ADHIBEATUR. Némellyeknek úgy tetszik hogy semmiképen nem lehet, hanem job az nélkül lenni.

EZ KÉT ERTELEM KEÖZ-
Zúl mellyik helyesb?

Bizonyára valahul, buza kenyér és bor találtathatik, mást nem kel helyébe álatni, de ha semmiképen szerét nem tehetni, én az Beza és Lérius értelmét követném, hogy az szokot egéségségen tápláló étel és italal osztogathatni.

MICSODA ERREOL AZ
Lerius értelme?

CRistus Vrunk (azt mondgya Lerius) mikor az Vr vactoráját szerzette, oly ételt és italt rendelt, á mely abban az időben ludæaban szokot étel volt; Késégnélkül (azt mondgya) ha Améri-

ban

ERrôlis elég versengés volt, vagy-
 nis az reformátusok közöt: Bizo-
 nyos dologh az hogy Christus Vrunk
 kovásztalan kenyérel szerzette, mért az
 az üdô azt kívánta, mivel hogy az Isráel
 fainak parancsolatt yok volt hogy az bá-
 ránt kovásztalan kenyérel egyék megh,
 de az á kenyér, közönséges életeket tá-
 pláló kenyér volt. Ez az oka hogy az ré-
 ghi doctörök, midôn az szent vacsoráról
 emlekeznek, mindenüt kenyeret nevez-
 nek. EV dő jártára pedigh midôn az Ro-
 mai sötetség az égész földet megh ho-
 mályosította volna, kiváltképen Alexan-
 der Romai Püspök idejétől fogva, ostyá
 költ fel mindenüt az Ecclesiákban, és
 ugy volt mind az Reformationak ide-
 jeigh. Midôn osztán azt az Romai ho-
 mált, Isten az Evangelium világosságá-
 val elkezdé osztlatni, némely Ecclesiák-
 ban mindgyarást közönséges kenyérel
 kezdék osztogatni, némelleyekben ez orá-
 ighis az ostyá vagy on helybē, és ezt had-
 tak az Doctörök ADIAPHORON-
 NAK

*Irenaeus L. 5.
 C. 4.
 Cypr. Serm.
 de Cena.
 Chrys. Hom.
 24. 1. Cor.
 10.*

*Parvus de
 Ritu fract.
 pan.*

*San. in Xenol.
 Latina in Vita
 1790: Ase
 mondja, hogy
 Romaiat vs.
 Standisz. lo.
 kovásztalan
 Thea az Romai
 Alexander Püspök*

SECTIO ANTICA: Nil expulsi...

NEM IGAZ UR VACSORAE

tehát az, á holot az oftyát megh szeg-
delve viszik elő, és az egyházi
szolgauy osztogattya?

Nem mondhatni azt hogy nem igaz
volna, hanem azt concludálhatni
hogy nem ép, avagy nem egész, hanem
fogyatkozatal valo; mint az mely ember-
nek fél keze, avagy fél szemc nintsen, igaz
ember a felől, csak hogy, épnek nem
mondhatni.

NEM ALATTYA SZERENT

valo része tehát az szegés az
szent vacsorának?

Nem az, non pars essentialis verum in-
tegralis nem alattyabol valo, hane m
oly mely épé avagy egészé tézsi az szent
vacforát.

AZ OLTARROL VALO

osztogatas kárhozatosé?

Nem
Sacerdotis fihium a solis fide
Vocabitur caro, quod non capis caro, sed spiritus
non est in carne, sed in spiritu. Hoc quomodo capis caro, quod dicitur panem
caro, quod non capis caro, sed spiritus. Non est in carne, sed in spiritu.

nyér, avagy oſtya, transſubſtantiáltaſtor az, az álat yába imádando Chriſtusſá változot, méltatlanoknak mondották az laicufokat, az, az: papi rend kívűl lévöket arra, hogy kezekbe fogják, mint ha az ſzája tiſztab volna az kezénél.

AZ GENICULATIO AVAGY terd haitás felöl mit kel itilni?

HAſonlo itiletbe lehetünk errölis, mert az megh ſzentelertet oſtyát, mint Ilten és ember IESVS Chriſtuſt, imádtatták az népel, és azt igaz, valóságos Chriſtuſnak mondottak, az ki elő minden térdeknek megh kel hajlani. Iol lehet az kik lelki reverentiából cſelekedik, nem az ſymbolumra nézve az melyet látnak, hanem az menyországba dűcsöségelen uralkodo IESVS Chriſtuſra, az kivel lélekben eggyesülnek, az térd haitas nem ſzidalmazando.

AZ KENYERET ES BORT az megszentelés után minek kel mondani? Az

72 } **AZ IJERNAK SZENT**
 gyök, valamennyiszer ezt fel mutattyak,
 ezteleborulván imadgyatok

CSAK JEGYTE TEHÁT AZ

kenyer az Christus testének?

I Egynek mondhatni ugyan, de nem pulztán, hanem oly jegynek, mely az jegyzendő dolognak valóságát obfignalya, avagy megh peczétli. mert midőn az látható elementomokat, az kenyeret és bort eszszük és itzszük testi szájunkal, az szent Léleknek munkája által az Christus IESVS NAK megh töretet teste és vére, valóságos étele és itala az mi örök életet chező és szomjuhozó lelkünknek.

MONDHATNI EZT IGA-

Zan hogy az kenyérel az Christus testét eszszük, az boral az ő vért iszszuk?

M Ondhattuk s-ugyan aztis kel mondanunk, csak az Capernaiták modgyára, oly temerdeden ne éresük,

n. int.

Sect. 16.

Doctor szolni, mondvan: QVI DIC-
 CVNT PANEM COENÆ NIL
 QVICQVAM IN SE PATI MU-
 TATIONIS, SED SVB SE HA-
 BERE INCLVSVM CHRISTI
 CORPVS. SI ITA SENSVM SV-
 VM EXPLICARENT, DVM PA-
 NIS IN MYSTERIO PORRI-
 GITVR ANNEXAM EXHIBI-
 TIONEM CORPORIS, QVIA
 INSEPARABILIS EST A SI-
 GNO SVO VERITAS: NON
 VALDE PVGNAREM. Az az: Az
 kik azt mondgyak hogy az vacsorának
 kenyere semmibe megh nem változik,
 hanem alája vagyő foglaltatván az Chri-
 stus teste; Ha az ő értelmeket ugy ma-
 gyaráznák, hogy mikoron az kenyér tit-
 kofon nyuitattatik, hozzá vagyon csatol-
 tatva az testnek adása, mivel hogy el-
 hatatlan az ő jegyétől az valóság, nem
 felettéb törekedném ellene. Mind ezek-
 ből megh tetzik, hogy valóság adatik az
 hiveknek az Vr vacsorájában, nem csak
 valami puszta jegy.

IGT

I Genis azt tarttya, midőn illyen igékél
 él, mondván: QVI FORIS VERA
 FIDE SACRAMENTVM PERCIPIT,
 IDEM ILLE NON SIGNVM DVN-
 TAXAT PERCIPIT SED REIPSA
 QVOQVE FRVITVR. Az, az: Az ki
 külsőképen igaz hitel veszi az szentséget,
 ugyan az nem csak jegyet veszen, hanem
 az valóságalis él. Calvinus Ianosis, oly ér-
 telemel szol, hogy ha nevét nem emlite-
 nem, azt tudnád hogy Chrysoztomus a-
 vagy egy az réghi szent tudományu Pate-
 rek közzül mondotta, mikoron így ír:

Inst. Li. 4.

C. 17. S. 10.

QVORSVM ENIM CORPORIS
 SVI SYMBOLVM TIBI DOMINVS
 IN MANVM PORRIGAT, NISI
 VT DE VERA EIVS PARTICIPA-
 TIONE TE CERTIOREM FACI-

AT. Mi végre adgya az Vraz ő testének
 jegyét az te kezedben, hanem ez véghre
 hogy az ő valóságos részfelvételéről bizo-
 nyossa tegyen. Ez szent és üdvösséges ér-
 telem az Christus testének ételéről, de az
 embereknek izetlennek tetczik, clak

azért

Calvinus
fol. 1380.
fol. 1388.
7399

CONFESSIO KOEZ GYONAS.

O Erök mindenható Atya Vr Isten,
minden irgalmaságnak kegyel-
mes Istene: Vallást teszék én te előted,
mint kegyelmes atyám, teremptöm és
megh váltom előt: Vagyok bűnös te
előted, tellyes megh romlot termé-
szetemben, gonosz szomban, látá-
somban, hallásomban, és tellyes éle-
temben valo cselekedetemben: Mellye-
kért te szent felségednek haragját, és az ö-
rök kárhozatot érdemlenem. De kérlek
tégedet én mennyei szent atyám, az te
szent fiadért az Vr IESVS Christusért,
kit ez világra az bűnösökért bocsátotál:
Bocsásd megh én nékem, az én szántalan
titkos és nyilván valo bűneimet: Es ad-
gyad én nekem az megh szentelő szent
Léleknek ajándékát, hogy az ő igazgató-
sábol, tegedet igazán ismerhesselek, fel-
hesselek, bocsúlhesselek, és tellyes lélekel
szerethesselek. Atyámfiaát s-felebaráto-
matis szerethessem mint én magamat, az

L

mint

ket, az kinek érdemeért immár kegyel-
nek fiaiesleányi vadtok. F. Hiszem.

3. Hisziteké azt, hogy ez világhbol
valo ki mullastoknak utánna, fel támasz-
tya Istē az tú testeteket az földnek gyom-
rából, és be viszen az itilet utan, teste től,
lelke től az örök életnek bodogságába.

F. Hiszem. 7. Ezis megh lévén, az
Egyházi szolga ezt mondgya.

ABSOLVTIO.

EZ igaz üdvözítő hitben, erősítsen
tútóket az Atya, Fiu, és Szent Lélek,
tellyes sz. Háromsággh egy bizony Isten:
Kinek én méltatlan szolgája, az Vr IE-
SVS Christustól vót hataló szerént, hir-
detem bűnőrtöknek bocsánattyát.

Matth.

8. Mindezek meg lévén, eggyikünk az
oltarra fel menven, az olttyát (mert itt o-
lttyával elnek) tanyerra elő szerezvén és az
pohárba bort töltvén, (mely üdő alat az
Chorus, egy vers éneket énekel) ilyen
modon szol.

L 2 CON-

kat, hogy csak az külső ceremóniába ne
álynak megh, hanem lélekben kézzül-
lyenek, az Vral valo eggyesüléshez, és
nagy létki reverentiával járulnyanak szép
rendel az communióra.

10. Eggyikünk az kenyeret avagy o-
lyat osztogattya, az másikünk az po-
rt, imez igékel: **MEG EMLEKEZEL
AZ VRNAK HALALARVL.** Ismet:
**MEGH EMLEKEZZEL AZ VR-
NAK VERE HVLLASAROL.**

11. Mirek utánna az férfiak először
szép rendel, az után az léánzok, végezetre
az aszszonyi álarok **COMMUNICÁLNAK:** Az
egyházi személy, háladaróksagra inti az
népet, és mindnyájan le terdepelvén illyé
h. I adast mondunk felszoval.

**GRATIARVM
ACTIO.**

EOrók, elő, mindenható atya Vr Isten,
mi Vrunk IESVS Christusnak dű-

életel megh ajándékozod: Melynek l
zonságára, ez mostani orában, az te szent
fiadnak testével és vérével, táplálád az
mi lelkünket ez szentségnek általa.

*Bev
Ism. h
L. p
Carit.
V. u
D. m
E. l. f. i.
A. l. p.
n. a. t. u. r. u. m.*

Kérünk Vr Isten mi tégedet, hog
te sz. lelkedel szivünket gerjerd fel hogy
mind ezeket értvén, te szent felségednek
rola örökké való halákat adhasunk, ki az
te szent fiadal, és szét Lelkedel, élz és ural
kodol mind örökkön örökké. Amen.

DIMISSIO SEV

MISSA.

12. **I**llyen szép ceremóniával véghbe
menvén az Communio így bocfat
tyukel az népet. Men nyetek elkereszté
nek Istennek áldomása val: Aldottak le
gyetek házatokban, házatok kívül, jár
tatokban, költötökbé, életeteknek min
den idejében, tarcla megh az Vr raitatok
az ő kegyelmét ez életben végetlen, és ez
élet után, az szent angyalokkal, és minden
üdvözült szentekkel örvendeztesz
sen, Amen.

